GOTICO-ANTIQUA, PROTO-ROMAN, HYBRID.
15TH CENTURY TYPES BETWEEN GOTHIC AND ROMAN
ATELIER NATIONAL DE RECHERCHE TYPOGRAPHIQUE

SWEYNHEYM & PANNARTZ ‘SUBIACO’ PROTO-ROMAN 120R
KONRAD SWEYNHEYM & ARNOLD PANNARTZ
SUBIACO 1465

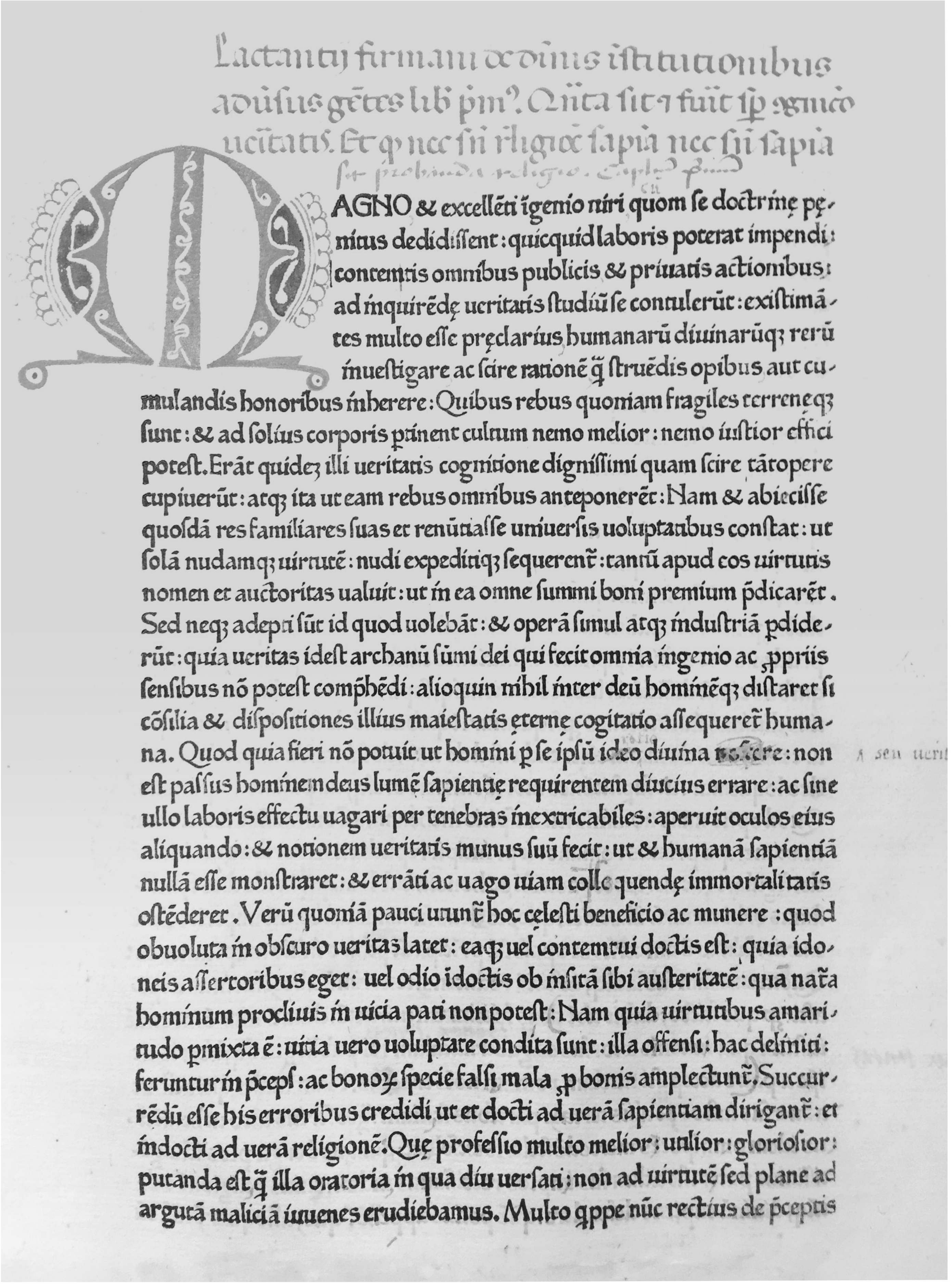
Lactantij firmiani de diuinis institutionibus
aduersus gẽtes lib. pim?. Quita sit ꝛ fuit sp̄ ...
ueritatis. Et q nec sit religio ſapia nec sit ſapia
sine probanda religione. Capitulum primum

AGNO & excelléti igenio uiri quom ſe doctrine pe-
nitus dedidiſſent : quicquid laboris poterat impendi :
contemtis omnibus publicis & priuatis actionibus :
ad inquirẽde ueritatis ſtudiũ ſe contulerũt : exiſtimã-
tes multo eſſe preclarius humanarũ diuinarũqȝ rerũ
inueſtigare ac ſcire rationẽ q̃ ſtruẽdis opibus aut cu-
mulandis honoribus inherere : Quibus rebus quoniam fragiles terreneqȝ
ſunt : & ad ſolius corporis ptinent cultum nemo melior : nemo iuſtior effici
poteſt. Erãt quideȝ illi ueritatis cognitione digniſſimi quam ſcire tãtopere
cupiuerũt : atqȝ ita ut eam rebus omnibus anteponerẽt : Nam & abiecisse
quoſdã res familiares ſuas et renũtiaſſe uniuerſis uoluptatibus conſtat : ut
ſolã nudamqȝ uirtutẽ : nudi expeditiqȝ ſequerentᷣ : tantũ apud eos uirtutis
nomen et auctoritas ualuit : ut in ea omne ſummi boni premium p̄dicarẽt.
Sed neqȝ adepti ſũt id quod uolebãt : & operã ſimul atqȝ induſtriã pdide-
rũt : quia ueritas ideſt archanũ ſũmi dei qui fecit omnia ingenio ac ꝓpriis
ſenſibus nõ poteſt comphẽdi : alioquin nihil inter deũ hominẽqȝ diſtaret ſi
cõſilia & diſpoſitiones illius maieſtatis eterne cogitatio aſſequeretᷣ huma-
na. Quod quia fieri nõ potuit ut homini p ſe ipſũ ideo diuina noſcere : non
eſt paſſus hominem deus lumẽ ſapientie requirentem diucius errare : ac ſine
ullo laboris effectu uagari per tenebras inextricabiles : aperuit oculos eius
aliquando : & notionem ueritatis munus ſuũ fecit : ut & humanã ſapientiã
nullã eſſe monſtraret : & errãti ac uago uiam colle quende immortalitatis
oſtẽderet. Verũ quoniã pauci utunᷣ hoc celeſti beneficio ac munere : quod
obuoluta in obſcuro ueritas latet : eaqȝ uel contemtui doctis eſt : quia ido-
neis aſſertoribus eget : uel odio idoctis ob inſitã ſibi auſteritatẽ : quã natᷣa
hominum procliuis in uicia pati non poteſt : Nam quia uirtutibus amari-
tudo pmixta ẽ : uitia uero uoluptate condita ſunt : illa offenſi : hac deliniti :
feruntur in p̄ceps : ac bonoꝝ ſpecie falſi mala ꝓ bonis amplectunᷣ. Succur-
rẽdũ eſſe his erroribus credidi ut et docti ad uerã ſapientiam diriganᷣ : et
indocti ad uerã religionẽ. Que profeſſio multo melior : utilior : glorioſior :
putanda eſt q̃ illa oratoria in qua diu uerſati : non ad uirtutẽ ſed plane ad
argutã maliciã iuuenes erudiebamus. Multo qppe nũc rectius de p̄ceptis

DE DIVINIS INSTITUTIONIBUS ADVERSUS GENTES, LACTANTIUS, 1465   ACTUAL SIZE

AGNO & excelléti igenio niri quom ſe doctrine pe-
nitus dedidissent : quicquid laboris poterat impendi:
contemtis omnibus publicis & priuatis actionibus:
ad inquiréde ueritatis ſtudiũ ſe contulerut : exisȝima-
tes multo esse preclarius humanarũ diuinarũqȝ rerũ
inuestigare ac scire rationẽ q̃ sȝruedis opibus aut cu-
mulandis honoribus inherere : Quibus rebus quoniam fragiles terreneqȝ
sunt : & ad solius corporis ptinent cultum nemo melior : nemo iusȝior effici
potesȝ. Erat quideȝ illi ueritatis cognitione dinissimi quam scire tatopere
cupiuerũt : atqȝ ita ut eam rebus omibus anteponerẽt : Nam & abiecisse
quosda res familiares ſuas et renũtuasse uniuersis uolyptatibus constat:ue
solanudamqȝuirtute : nudiexpeditiqȝ sequerenȝõ: tantũ apudcosuirtutis
nomen et auctoritas ualuit : ut in ea omne summi boni premium p̄docarẽt.
Sed neqȝ adepti sũt id quod uolebat : & opera simul atqȝ indusȝria pdide-
rũt : quia ueritas idesȝ archanũ sumi dei qui fecit omnia ingenio ac ꝓpriis
sensibus nõ potest comphẽdi : alioquin nihil inter deũ hominẽqȝ disȝaret si
cõsilia & dispositiones illius matesȝatis eterne cogitation assequereȝõ huma-
na. Quod quia fieri nõ potuit ut homini pse ipsu ideo diuina roszcre : non
esȝ passus hominem deus lumẽ sapientie requirentem diucius errare : ac ſine
ullo laboris effectu uagari per tenebras inextricabiles : aperuit oculos eius
aliquando : & notionem ueritatis munus ſuũ fecit : ut & humana sapientia
nulla esse monsȝraret : & errati ac uago uiam collequende immortalitatis
osȝẽderet. Verũ quonia pauci urunȝõ hoc celesȝi beneficio ac munere : quod
obuoluta in obscuro ueritas latet : eaqȝ uel contemtui doctis esȝ : quia ido-
neis assertoribus eget : uel odio idoctis ob insita sibi ausȝeritatẽ : qua nazõa
hominum prodiuis in uicia pati non potesȝ : Nam quia uirtutibus amari-
tudo pmixta ẽ : uitia uero uoluptate conta sunt : illa offensi : hac deliniti
feruntur in p̄ceps : ac bonoꝝ specie falsi mala ꝓ bonis amplectunȝõ. Succur-
rẽdũ esse his erroribus credidi ut et docti ad uera sapientiam diriganȝõ : et
indocti ad uera religionẽ. Que professio multo melior : utilior : gloriosior :
putanda esȝ q̃ illa oratoria in qua diu uersati : non ad uirtutẽ sed plane ad
arguta malicia iuuenes erudiebamus. Multo qppe nũc rectius de p̄ceptis

ACTUAL SIZE: 17 PT

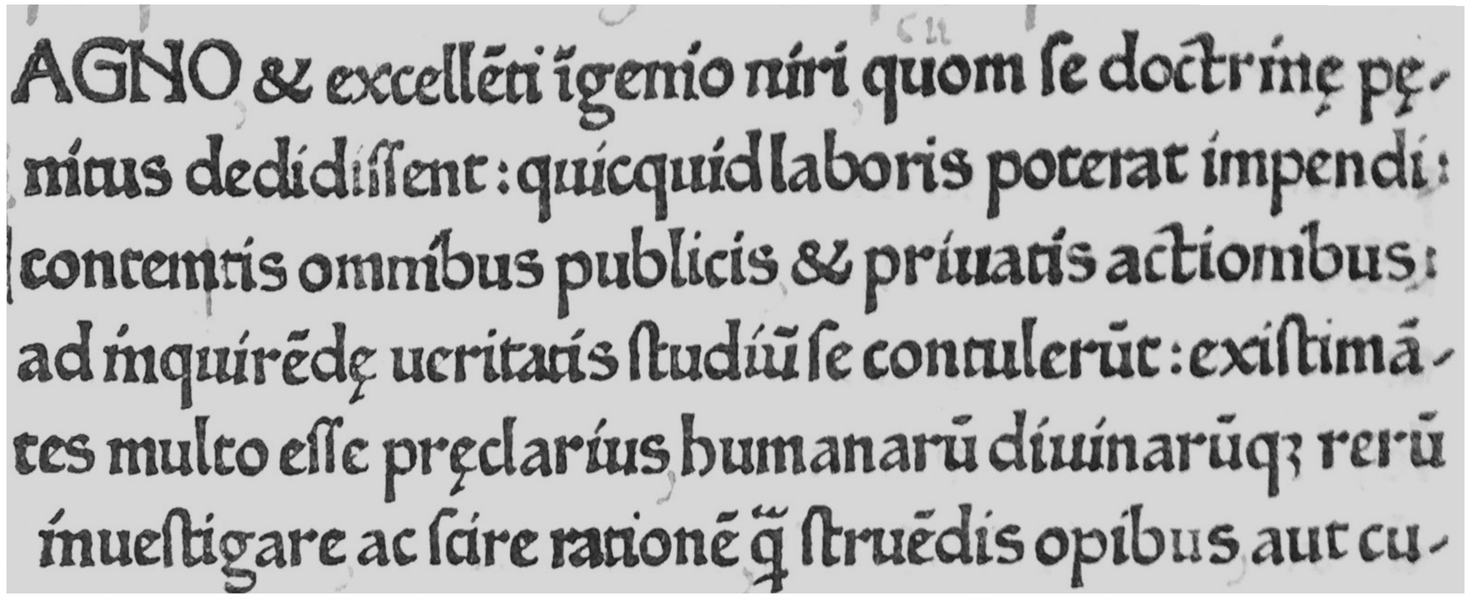
AGNO & excellēti īgenio niri quom ſe doctrinę pę-
nitus dedidiſſent : quicquid laboris poterat impendi :
contemptis omnibus publicis & priuatis actionibus :
ad inquirēdę ueritatis ſtudiū ſe contulerūt : exiſtimā-
tes multo eſſe pręclarius humanarū diuinarūq; rerū
inueſtigare ac ſcire rationē q̄ ſtruēdis opibus aut cu-

AGNO & excellēti īgenio niri quom ſe doctrinę pę-
nitus dedidissent : quicquid laboris poterat impendi:
contemtis omnibus publicis & priuatis actionibus:
ad inquirēdę ueritatis ſtudiū ſe contulerut : exisʒima-
tes multo esse pręclarius humanarū diuinarūqꝫ rerū
inuestigare ac scire rationē q̄ sʒruedis opibus aut cu-

DE DIVINIS INSTITUTIONIBUS ADVERSUS GENTES, LACTANTIUS, 1465 SCALE: 185%

33 PT

A B C D E F G H I K L M

M N O P Q R S T V X Y Z

a b c d e f g h i l m m n n

o p p q r r s ſ t u u v x y z

γ μ ν ω δ η α β σ ε θ

COLLECTED SOURCES SCALE: 400%

FULL GLYPHSET

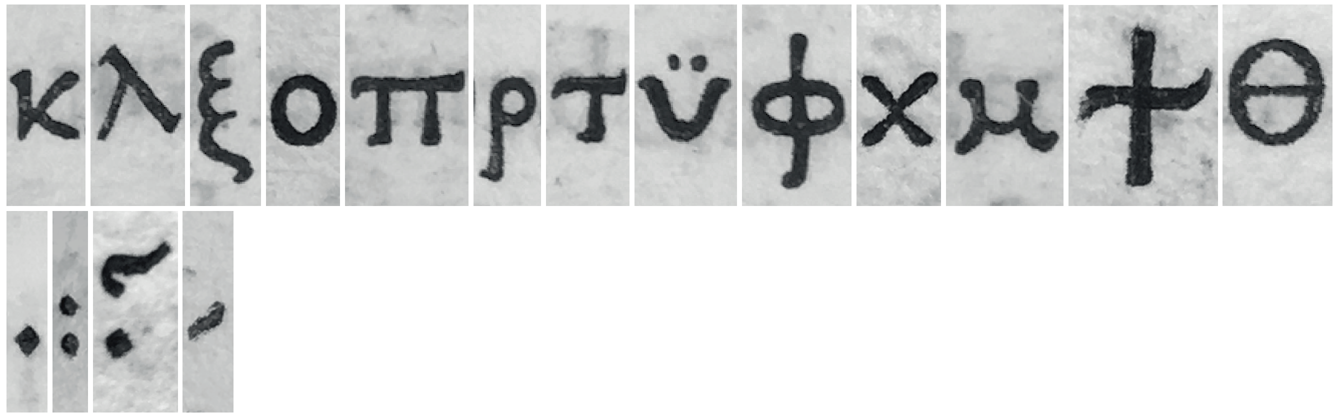

COLLECTED SOURCES

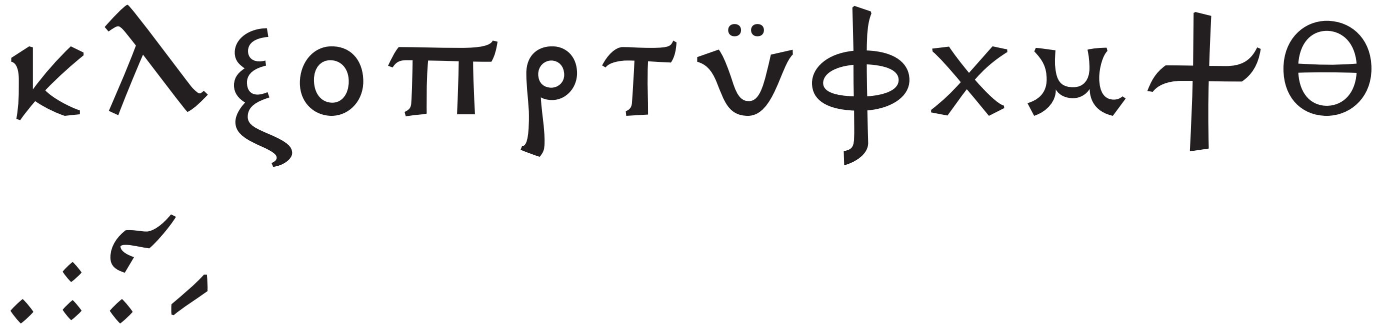

FULL GLYPHSET

Non eram nescius Brute cum quae summis ingeniis exquisitaque doctrina philosophi Graeco sermone tractavissent ea Latinis litteris mandaremus fore ut hic noster labor in varias reprehensiones incurreret. nam quibusdam et iis quidem non admodum indoctis totum hoc displicet philosophari. quidam autem non tam id reprehendunt si remissius agatur sed tantum studium tamque multam operam ponendam in eo non arbitrantur. erunt etiam et ii quidem eruditi Graecis litteris contemnentes Latinas qui se dicant in Graecis legendis operam malle consumere. postremo aliquos futuros suspicor qui me ad alias litteras vocent genus hoc scribendi etsi sit elegans personae tamen et dignitatis esse negent. Contra quos omnis dicendum breviter existimo. Quamquam philosophiae quidem vituperatoribus satis responsum est eo libro quo a nobis philosophia defensa et collaudata est cum esset accusata et vituperata ab Hortensio. qui liber cum et tibi probatus videretur et iis quos ego posse iudicare arbitrarer plura suscepi veritus ne movere hominum studia viderer retinere non posse. Qui autem si maxime hoc placeat moderatius tamen id volunt fieri difficilem quandam temperantiam postulant in eo quod semel admissum coerceri reprimique non potest ut propemodum iustioribus utamur illis qui omnino avocent a philosophia quam his qui rebus infinitis modum constituant in reque eo meliore quo maior sit mediocritatem desiderent. Sive enim ad sapientiam perveniri potest non paranda nobis solum ea sed fruenda etiam sapientia est sive hoc difficile est tamen nec modus est ullus investigandi veri nisi inveneris et quaerendi defatigatio turpis est cum id quod quaeritur sit pulcherrimum. etenim si delectamur cum scribimus quis est tam invidus qui ab eo nos abducat sin laboramus quis est qui alienae modum statuat industriae nam ut Terentianus Chremes non inhumanus qui novum vicinum non vult fodere aut arare aut aliquid ferre denique non enim illum ab industria sed ab inliberali labore deterret sic isti curiosi quos offendit noster minime nobis iniucundus labor. is igitur est difficilius satis facere qui se Latina scripta dicunt contemnere. in quibus hoc primum est in quo admirer cur in gravissimis rebus non delectet eos sermo patrius cum idem fabellas Latinas ad verbum e Graecis expressas non inviti legant. quis enim tam inimicus paene nomini Romano est qui Ennii Medeam aut Antiopam Pacuvii spernat aut reiciat quod se isdem Euripidis fabulis delectari dicat Latinas litteras oderit Synephebos ego inquit potius Caecilii aut Andriam Terentii quam utramque Menandri legam A quibus tantum dissentio ut cum Sophocles vel optime scripserit Electram tamen male conversam Atilii mihi legendam putem de quo Lucilius ferreum scriptorem verum opinor scriptorem tamen ut legendus sit. rudem enim esse omnino in nostris poetis aut inertissimae segnitiae est aut fastidii delicatissimi. mihi quidem nulli satis eruditi videntur quibus nostra ignota sunt. an utinam ne in nemore nihilo minus legimus quam hoc idem Graecum quae autem de bene beateque vivendo a Platone disputata sunt haec explicari non placebit Latine Synephebos ego inquit potius Caecilii aut Andriam Terentii quam utramque Menandri legam A quibus tantum dissentio ut cum Sophocles vel optime scripserit Electram tamen male conversam Atilii mihi legendam putem de quo Lucilius ferreum scriptorem verum opinor scriptorem tamen ut legendus sit. rudem enim esse omnino in nostris poetis aut

ABBREVIATIONS
DISCRETIONARY LIGATURES

ā	am
ꝿt	ct
đ	de
	des
	dicit
	dictus
	dis
	dit
	dum
	und
ẽ	em
	en
	est
ħ	hic
g̊	ergo
ĩ	in
	ini
	im
	imu
	ire
	mi
	min
	ni
	nim
lʼ	ul
	lu
m̃	men
	mn
	mne
	mni
	mun
	tum
ñ	an
	ene
õ	on
	om
	io
	odo

ꝑ	par
	per
ꝓ	pro
	prop
ṗ	pu
	pur
	put
ꝗ	quid
q̃	qua
q̃	quidam
qꝫ	que
q̃	qua
q̊	quo
ꝙ	quod
ꝙ̃	quodam
t̃	tio
ũ	um
	un
&	et
ꝫ	et
ꝶ	rum
ꝰ	us

HISTORICAL LIGATURES
STANDARD LIGATURES

ct	ct
ff	ff
fi	fi
li	li
iu	iu
ni	ni
ra	ra
ri	ri
ſſ	ſſ
ſʒ	ſʒ
ta	ta
ti	ti
tu	tu
ui	ui

HISTORICAL FORMS
STYLISTIC ALTERNATES

SS01	M	M
SS02	fi	fi
SS03	ſ	s

CONTEXTUAL ALTERNATES

m	m
n	n
ı	i
p	p
r	r
u	u

OPENTYPE FEATURES

SWEYNHEIM & PANNARTZ ‘SUBIACO’ 120R [TW], PROTO-ROMAN FIRST USED IN SUBIACO BY KONRAD SWEYNHEIM & ARNOLD PANNARTZ, FOR AN EDITION OF DONATUS IN 1465 (NO LONGER PRESERVED) AND USED UNTIL 1467 IN FOUR EDITIONS IN TOTAL.

TYPE DESIGN WORKSHOP WITH STUDENTS OF ANRT AT BIBLIOTECA STATALE DEL MONUMENTO NAZIONALE DI SANTA SCOLASTICA, HELD BY ÉMILIE RIGAUD, THOMAS HUOT-MARCHAND, AND JÉRÔME KNEBUSCH, SUBIACO, MAY 2018.

SOURCES: *DE DIVINIS INSTITUTIONIBUS ADVERSUS GENTES,* LACTANTIUS*,* 1465 [ISTC] *& DE CIVITATE DEI,* AUGUSTINUS, 1467 [ISTC].

WORKSHOP PARTICIPANTS: ALEXIS FAUDOT, RÉMI FORTE, MORGANE PIERSON, RAFAEL RIBAS, TANGUY VANLAEYS, ROSALIE WAGNER, ISIA YUROVSKY, ELOÏSA PÉREZ, FRANCIS RAMEL.

FONT DESIGNED AND PRODUCED BY ALEXIS FAUDOT AND RAFAEL RIBAS, DIRECTED BY JÉRÔME KNEBUSCH, ATELIER NATIONAL DE RECHERCHE TYPOGRAPHIQUE (ANRT), NANCY.

IMAGES: COPYRIGHT ANRT, NANCY.

PUBLISHED UNDER THE SIL OPEN FONT LICENCE AND AVAILABLE AT GOTICO-ANTIQUA.ANRT-NANCY.FR

COPYRIGHT 2019 ANRT. ALL RIGHTS RESERVED.
VERSION: 1.0, 25 APRIL 2019
ADDED GLYPHS:

JU Wjkw